

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ЦІЛІСНОГО ПРОЦЕСУ В ПОБУДОВІ ПРОФЕСІЙНОГО ПРОФІЛЮ ЮРИСТА

У статті розглянуто професійну підготовку майбутніх юристів у вищій школі. Визначено, що для професійного становлення майбутнього фахівця-юриста необхідно створити цільову модель юриста.

Проаналізовано сучасну професійну підготовку майбутніх фахівців юридичної сфери і визначено, що вона складається з чотирьох блоків навчальних дисциплін, а саме: загальногуманітарних і соціально-економічних дисциплін (філософія, іноземна мова за професійним спрямуванням, українська мова, культурологія, історія, соціологія, політологія та ін.); загальноматематичних і природничо-наукових дисциплін (наприклад, інформатика, математика); загальнопрофесійних дисциплін (конституційне право, цивільне право, адміністративне право, кримінальне право, міжнародне право, екологічне право); спеціальних дисциплін (комерційне право, сімейне право, правоохоронні органи).

Встановлено, що можливість системного вивчення процесу підготовки та розроблення її моделі у формуванні особистості сучасного майбутнього юриста реалізується цілісністю та системністю даного процесу. Розроблено структуру цілісного педагогічного процесу професійної підготовки майбутніх юристів, яка складається з процесу виховання та навчання і включає основні компоненти даного процесу, а саме цільовий, змістовний, організаційно-діяльнісний, результативний. Доведено вагомe значення цілісного педагогічного процесу в побудові професіограми для професійної підготовки майбутніх фахівців юридичної сфери, тому що під час формування необхідно враховувати цілісність теоретичної та практичної підготовки.

Внесено пропозиції, що для вдосконалення сучасної юридичної освіти відповідно до існуючих міжнародних стандартів необхідно реалізувати такі заходи: реформування та закріплення стандартів вищої юридичної освіти; враховуючи інтереси та потреби майбутніх юристів, забезпечити самостійний вибір навчальних предметів, крім фундаментальних дисциплін; забезпечити підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів; внести зміни до методологічного підходу професійної підготовки майбутніх фахівців юридичної сфери; налагодити міжнародні зв'язки в юридичній освіті з метою її інтеграції в європейський освітній простір.

Ключові слова: педагогічний процес, система, професіограма, професійна підготовка, юрист.

Постановка проблеми. Сучасне реформування правової держави, зміна чинного українського законодавства нині потребує вдосконалення професійної підготовки майбутніх юристів, основна мета якої базується на розвитку планетарного мислення, формування професійної юридичної правосвідомості, закріплення головних принципів і демократичних цінностей, які пов'язані з моральними аспектами та гуманістичною спрямованістю права в житті соціуму. Тому актуальним постає нова генерація юристів, які володіють відповідними професійними компетенціями для виконання професійної діяльності в нових динамічних соціально-економічних та політичних умовах.

Таким чином, необхідно забезпечити і побудувати цілісний педагогічний процес для становлення майбутнього спеціаліста в юридичній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної підготовки майбутніх юристів досліджували у своїх наукових працях різні вчені, а саме: В. Андросюк, С. Бочарова, О. Бандурко, В. Васильєва, Ф. Думко, В. Комаров, К. Левітана, М. Порубова, С. Сливка, Г. Яворська та ін.

Основні методологічні аспекти побудови професіограми майбутніх юристів, які базуються на основних положеннях професіологічного підходу, розглядалися такими дослідниками: О. Івановою, Е. Калицьким, Є. Климовим, А. Марковою та ін. А вчені В. Васильєва та А. Жалинський вивчали основні проблеми розроблення професіограми майбутнього фахівця юридичної сфери.

Але незважаючи на велику кількість наукових праць щодо різних аспектів професійної підготовки майбутніх юристів, значення цілісного педагогічного процесу в побудові професіографічного профіля юриста не досить розроблені та потребують детального аналізу.

Мета статті – проаналізувати значення цілісного педагогічного процесу в побудові професіографічного профілю юриста.

Виклад основного матеріалу. Сучасна юридична освіта – це головна сфера вищої освіти в соціально-економічних умовах розвитку держави, її характеризує універсальність, гармонійність та цілісність. Основна мета вищої професійної юридичної освіти – це розвиток фахівця

«інтегрального спрямування», який володіє універсальними професійними знаннями та наділений відповідними вміннями реалізовувати свою професійну діяльність у сучасних умовах. А головним завданням є формування духовного, морально-етичного, інтелектуального фахівця. Реформування політичної та суддівсько-правової системи призвело до потреби вдосконалення юридичної освіти в Україні [2, с. 202].

У сучасній педагогіці зміст освіти – це один із компонентів процесу навчання, який складається з дидактично та методично оформленого навчального матеріалу для різних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Його нормативна частина визначається державним стандартом освіти, а вибіркова частина – вищим навчальним закладом.

Нині починають активно змінюватися завдання вищої школи щодо професійної підготовки майбутніх юристів. Це пов'язано з тим, що юридична освіта в Україні має розвиватися і вдосконалюватися за європейським зразком та за допомогою чітко визначених етапів удосконалення й оптимізації роботи вищих закладів освіти [4].

Відповідно, необхідний кваліфікований викладацький склад, який володітиме відповідними професійними якостями та високим рівнем інтелектуальної культури [1].

Аналізуючи сучасну професійну підготовку майбутніх фахівців юридичної сфери, необхідно зазначити, що вона складається з чотирьох блоків навчальних дисциплін, а саме: загальногуманітарних і соціально-економічних дисциплін (філософія, іноземна мова за професійним спрямуванням, українська мова, культурологія, історія, соціологія, політологія та ін.); загальноматематичних і природничо-наукових дисциплін (наприклад, інформатика, математика); загальнопрофесійних дисциплін (конституційне право, цивільне право, адміністративне право, кримінальне право, міжнародне право, екологічне право); спеціальних дисциплін (комерційне право, сімейне право, правоохоронні органи). Також у процесі навчання дисципліни може вибирати сам студент [5, с. 68].

Крім того, в структурі стандарту вищої юридичної освіти існують загальні вимоги до рівня підготовки майбутнього фахівця з усіх названих навчальних дисциплін. Інші вимоги спеціальної підготовки юриста пропонуються вищим навчальним закладом з урахуванням специфіки професійної сфери. Оскільки вимоги щодо вивчення навчальних дисциплін є досить масштабними, представимо лише загальні вимоги щодо професійної підготовки майбутнього фахівця юридичної сфери, які окреслюють ключові компетенції майбутнього юриста: знати Конституцію України, морально-етичні норми та чинні нормативно-правові акти; чітко усвідомлювати всі процеси, які відбуваються в суспільстві; мати відповідні професійні якості для реалізації власної

професійної діяльності в іншомовному середовищі; вести здоровий спосіб життя і фізично самовдосконалюватися впродовж життя; володіти інтелектуальною культурою та логічним мисленням; володіти знаннями щодо комп'ютерного збору інформації; відповідно до мінливих змін у суспільстві вміти здійснювати переоцінку накопиченого професійного досвіду, проводити аналіз власних можливостей; постійно самовдосконалюватись та застосовувати у своїй професійній діяльності нові інформаційні освітні технології; усвідомлювати значущість вибраної професії, головні проблеми дисциплін, які описують юридичну сферу; мати можливість сформулювати основну мету і завдання; бути підготовленим до співпраці зі своїми колегами, вміло реалізовувати методи управління, знати основні психологічні особливості людей, головні аспекти педагогічної діяльності; бути методично та психологічно готовим до зміни характеру власної професійної діяльності.

У зв'язку з реформуванням сучасної правової держави виникла потреба в удосконаленні змісту юридичної освіти та створення теоретично-методологічних основ побудови цілісного педагогічного процесу в побудові професіографічного профілю юриста.

Реалізація основних завдань удосконалення юридичної освіти, на наш погляд, можлива лише за допомогою модернізації змістової складової частини юридичної освіти. Коротко охарактеризуємо основні завдання удосконалення змісту юридичної освіти:

1. Створити теоретично-методологічні засади побудови цільової моделі професійної підготовки майбутніх фахівців юридичної сфери.

2. Довести до завершення розроблення державних стандартів вищої юридичної освіти, що сприятиме виділенню основних критеріїв для забезпечення професійної підготовки майбутніх юристів.

3. Розробити змістову складову частину вищої юридичної освіти на основі вимог стандартів за освітньо-кваліфікаційними рівнями, враховуючи їх спадкоємність та постійність.

4. Здійснити відповідні організаційні заходи з метою реалізації змісту освіти за допомогою професійного кадрового і навчально-методичного забезпечення, належної матеріально-технічної бази, оцінювання знань студентів.

Крім того, необхідно підкреслити, що важливим в удосконаленні професійної підготовки майбутніх юристів є забезпечення навчальною та методичною літературою закладів вищої освіти, в яких здійснюється навчання майбутніх фахівців юридичної сфери, тому для цього необхідно побудувати цільову модель юриста.

Дана модель, яка спрямована на реалізацію професійної підготовки майбутніх фахівців юридичної сфери, має охоплювати: цілісну систему професійної підготовки майбутнього фахівця; постійне систематичне оцінювання; індивідуально-психологічні

та професійні якості спеціаліста; необхідну систему професійних знань, інтегративних умінь та навичок; належне внутрішнє та зовнішнє середовище; компетентність педагогічних працівників, результативність існуючих навчальних програм.

Створення цілісного педагогічного процесу сприяє побудові професіографічного профілю юриста. Саме навчально-виховний процес забезпечує виховання майбутнього фахівця за допомогою поєднання навчання та виховання [3, с. 123].

Основними компонентами цілісного педагогічного процесу є насамперед процеси виховання та навчання, що сприяють реалізації завдання виховання та професійного становлення спеціалістів. Крім того, кожний компонент наділений відповідними особливостями, які виражаються у змісті, методах та формах здійснення навчання та виховання.

У процесі навчання переважає змістовий компонент, який націлений на формування професійних і загальних знань, продуктивних навичок і інтегративних умінь. За допомогою навчання вирішуються основні завдання виховання і формування сучасного світогляду в майбутніх фахівців юридичної сфери [6, с. 57]. Даний підхід є актуальним у процесі здійснення професійної підготовки майбутніх юристів, але, крім того, необхідно враховувати цілісність як теоретичних, так і практичних аспектів підготовки.

Аналізуючи процес виховання, необхідно зазначити, що він впливає на освіченість спеціаліста і є одним із засобів активізації пізнавальної діяльності майбутніх фахівців. Таким чином,

можемо зробити висновок, що лише завдяки існуванню цілісного педагогічного процесу можливо максимально реалізувати поставлені цілі в процесі виховання за чітко визначений термін.

З метою впровадження цілісного педагогічного процесу для побудови професіографічного профілю юриста ми пропонуємо використовувати такі універсальні принципи: пізнання гуманності й оволодіння нею в педагогічному процесі; пізнання індивідом свого внутрішнього світу в процесі навчання; відповідність основних потреб та інтересів особистості із загальноприйнятими людськими цінностями; не використовувати в процесі педагогічної діяльності засоби і методи роботи, які спрямовують особистість на прояв антисоціальної поведінки; надання індивіду відповідного соціального простору для вираження своїх індивідуальних якостей; визначення цінності людини як особистості, її права на свободу, розвиток і вираження всіх здібностей у педагогічному процесі; визначення розвитку мислення та освіченості, що у свою чергу залежить від якості самого педагогічного процесу. Як зазначає більшість учених, ці принципи необхідні для організації належного педагогічного процесу та в подальшому становленні особистості [1; 4; 6].

Таким чином, проаналізувавши педагогічну та юридичну літературу і враховуючи власний практичний досвід професійної підготовки майбутніх фахівців юридичної сфери, нами було розроблено структуру цілісного педагогічного процесу професійної підготовки майбутніх юристів, яка представлена на рис. 1.

Рис. 1. Структура цілісного педагогічного процесу професійної підготовки майбутніх юристів

Систематизовано автором

Сучасна політика реалізації якості освіти потребує розроблення ефективної системи відбору педагогічних працівників на основі їхніх професійних якостей та інтегративних умінь з метою забезпечення педагогічного процесу. Крім того, має існувати відповідна система управління щодо підвищення професійної кваліфікації науково-педагогічних кадрів, визнання їхнього соціального статусу та матеріального заохочення.

Сьогодні виникла необхідність використовувати в педагогічному процесі сучасні інформаційно-комунікаційні технології, концепції та методи роботи, а саме забезпечення вищих юридичних закладів освіти сучасною комп'ютерною технікою та забезпечення підвищення кваліфікації педагогів.

Висновки і пропозиції. Отже, з метою вдосконалення сучасної юридичної освіти відповідно до існуючих міжнародних стандартів потрібно реалізувати такі заходи:

- реформування та закріплення стандартів вищої юридичної освіти;
- враховуючи інтереси та потреби майбутніх юристів, забезпечити самостійний вибір навчальних предметів, крім фундаментальних дисциплін;
- забезпечити підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів;
- внести зміни до методологічного підходу професійної підготовки майбутніх фахівців юридичної сфери;
- налагодити міжнародні зв'язки в юридичній освіті з метою її інтеграції в європейський освітній простір.

Таким чином, ураховуючи постійні зміни, які відбуваються у сфері вищої юридичної освіти, вважаємо, що освіта в Україні зможе вийти на якісний та новий рівень, а майбутні юристи зможуть стати конкурентними фахівцями на міжнародному рівні.

Список використаної літератури:

1. Борейчук А.В. Формування освітніх компетентностей майбутніх юристів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Рівне : НУВГП, 2018. 21 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/9630/1/zatv.%20Пелех.zah.pdf>
2. Іванова С.В. Інновації в освіті та проблеми реформування системи вищої освіти в аспекті євроінтеграції України. *Матеріали десятої міжнародної науково-практичної конференції «Інтернет-Освіта-Наука»*. Вінниця : ВНТУ, 2016. 11–14 жовтня. С. 200–202.
3. Малафійк І.В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Слово, 2015. 632 с.
4. Підвінська І.В. Юридична діяльність: поняття, структура, цінність. *Тенденції і перспективи розвитку інститутів права та держави* : матеріали наук.-практ. Інтернет-конференції, (19 квітня 2018 р.). URL: <http://www.legalactivity.com.ua> ; Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf>
5. Столярчук Л.Б. Модернізація змісту професійної підготовки бакалаврів права в умовах сьогодення. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2018. № 6. Кн. 2. Т. 3 (81). С. 68–76.
6. Циганій С.О. Формування професійно-правового спілкування в майбутніх юристів в процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук 13.00.04. Київ, 2017. 239 с.

Zubenko V. The importance of an integrated pedagogical process in construction of lawyer's professional profile

The article considers the professional training of future lawyers in higher education. The necessity to create a target model of a lawyer for the professional development of the future lawyer is determined.

The modern professional training of future specialists in the legal field is analyzed. It is determined that training consists of four blocks of disciplines, namely: general humanities and socio-economic disciplines (philosophy, foreign language for professional purposes, Ukrainian language, culturology, history, sociology, political science, etc.); general mathematical and natural sciences (eg, computer science, mathematics); general professional disciplines (constitutional law, civil law, administrative law, criminal law, international law, environmental law); special disciplines (commercial law, family law, law enforcement).

It is established that the possibility of systematic study of the process of preparation and development of its model in the formation of the personality of a modern future lawyer, is realized by the integrity and systematization of this process. The structure of the integral pedagogical process of professional training of future lawyers is developed. The last consists of the process of education and training and includes the main components of this process, namely: targeted, meaningful, organizational and activity, effective. It is proved that the importance of a holistic pedagogical process in the construction of a professional profile in the training of future specialists in the legal field. This is caused by the necessity to take into account the integrity of theoretical and practical training.

In order to improve modern legal education in accordance with existing international standards, it is necessary to implement the following measures: reforming and consolidating standards of higher legal education; taking into account the interests and needs of future lawyers, to ensure an independent choice of subjects, in addition to fundamental disciplines; to provide advanced training of scientific and pedagogical staff; to make changes to the methodological approach to professional training of future specialists in the legal field; to establish international relations in legal education, with the aim of its integration into the European educational space.

Key words: pedagogical process, system, profессиogram, professional training, lawyer.